

**ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Β' ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. ΟΥΛΕΝ (Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ.53) : Οι ραγδαίες αλλαγές, που προκάλεσαν οι συνέπειες του Μικρασιατικού πολέμου ανέδειξαν την ανάγκη για σημαντικές επενδύσεις στις υποδομές της χώρας. Το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας ξεπερνούσε μετά την έλευση των προσφύγων, το 1.000.000 κατοίκους και δεν μπορούσε να υδρεύεται από το Αδριάνειο υδραγωγείο, χρονολογούμενο από τους ρωμαϊκούς χρόνους. Τη λύση του ζητήματος ανέλαβε το 1925 η αμερικανική εταιρεία ΟΥΛΕΝ, με την κατασκευή του φράγματος και της τεχνητής λίμνης στο Μαραθώνα.

β. Λαϊκό Κόμμα (Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ.93) : Ιδρύθηκε στα μέσα του 1910 με αρχηγό τον Αλέξανδρο Παπαναστασίου. Βασικές προγραμματικές δηλώσεις του ήταν η αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος και η επιβολή αρχών κοινωνικής δικαιοσύνης . Στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1910 εξελέγησαν 7 υποψήφιοι του κόμματος , οι οποίοι παρείχαν κριτική υποστήριξη στους Φιλελεύθερους .

γ. Εθνικές γαίες ή εθνικά κτήματα (Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 23) : Ήταν οι ακίνητες , οι κτηματικές ιδιοκτησίες των Οθωμανών στις περιοχές που περιήλθαν στον έλεγχο του ελληνικού κράτους . Η γη αυτή ανήκε είτε στο οθωνικό δημόσιο είτε σε μουσουλμανικά ιδρύματα είτε σε ιδιώτες , ως ιδιοκτησία ή ως δικαίωμα νομής (εκμετάλλευσης). Οι περιουσίες αυτές περιήλθαν στην κυριότητα του ελληνικού κράτους «επαναστατικώ δικαίω» .Η έκτασή τους υπολογίζεται χονδρικά σε 4 με 5 εκατομμύρια στρέμματα.

ΘΕΜΑ Α2

α. Λ

β. Σ

γ. Σ

δ. Λ

ε. Λ

ΘΕΜΑ Β1

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ.80. Το διάστημα μεταξύ του 1875 και του 1880 αποτελεί μεταβατική περίοδο. Στις εκλογές του 1875 και του 1879 κανένα κόμμα δεν κέρδισε την κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1884, τα δύο μεγάλα κόμματα, του Τρικούπη και του Δηλιγιάννη, έλεγχαν το 92,2% των εδρών στο Κοινοβούλιο. Το κοινοβουλευτικό σύστημα και ο δικομματισμός θεμελιώθηκαν.

Το τρικουπικό κόμμα ήδη από το 1875 παρουσίασε ένα συστηματικό πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της χώρας, αρκετά κοντά στις αντιλήψεις του Κουμουνδούρου. Το κόμμα προέβλεπε τη συγκρότηση κράτους δικαίου και τον εξορθολογισμό της διοίκησης, κυρίως με τον καθορισμό των προσόντων των δημοσίων υπαλλήλων, ώστε να περιοριστεί η ευνοιοκρατία. Επίσης, είχε ως σκοπό την ανάπτυξη της οικονομίας και κυρίως την ενίσχυση της γεωργίας καθώς και τη βελτίωση της άμυνας και της υποδομής και κατά κύριο λόγο του συγκοινωνιακού δικτύου της χώρας.

Για την υλοποίηση αυτού του προγράμματος έγιναν κάποιες προσπάθειες. Αρχικά, πραγματοποιήθηκαν οργανωτικές μεταβολές και βελτίωση των οικονομικών του κράτους, με την αύξηση των φόρων και τη σύναψη δανείων. Ακόμα, δόθηκαν κίνητρα στην ιδιωτική πρωτοβουλία για επενδύσεις.

Οι τρικουπικοί ακολούθησαν με συνέπεια αυτό το πρόγραμμα, το οποίο όμως είχε ως αποτέλεσμα την εξάντληση των φορολογουμένων και την υπερβολική επιβάρυνση του προϋπολογισμού. Το 1893 το κράτος κήρυξε πτώχευση.

ΘΕΜΑ Β2

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ.215-216. Η πολιτική του Βενιζέλου είχε θριαμβεύσει. Αμέσως έπειτα συγκροτήθηκε η Β' Συντακτική Συνέλευση, για την εκπόνηση νέου συντάγματος και η πρώτη πράξη της ήταν η έκδοση ενωτικού ψηφίσματος, μέσα σε ατμόσφαιρα συμφιλίωσης και εθνικής έξαρσης. Με νέα απόφασή τους οι Δυνάμεις παραχωρούσαν στο βασιλιά των Ελλήνων Γεώργιο Α' το δικαίωμα να διορίζει εκείνος τον Ύπατο Αρμοστή της Κρήτης (14 Αυγούστου 1906). Το νησί είχε ουσιαστικά καταστεί μια ιδιότυπη ελληνική επαρχία.

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ.217. Δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα ήρθαν να ταραξουν πάλι την πορεία των κρητικών πραγμάτων: η προσάρτηση της Βοσνίας και της Ερζεγοβίνης από την Αυστρία και η ανακήρυξη της Βουλγαρίας σε βασίλειο, με ταυτόχρονη προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας. Η ελληνική κυβέρνηση του Γ. Θεοτόκη υπέδειξε στους Κρήτες την ανάγκη λαϊκών κινητοποιήσεων, για την κήρυξη της ένωσης με την Ελλάδα. Σε λαϊκή

συγκέντρωση στα Χανιά εγκρίθηκε ομόφωνα το πρώτο ψήφισμα της ένωσης και η Κρητική Κυβέρνηση εξέδωσε με τη σειρά της επίσημο Ψήφισμα (24 Σεπτεμβρίου 1908).

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 46

Από τη θεωρία του σχολικού βιβλίου

Οι διαφορές του αγροτικού προβλήματος στην Ελλάδα, σε σχέση με γειτονικές ή άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οφείλονταν στις ιστορικές ιδιομορφίες της ελληνικής ανάπτυξης. Το ίδιο ισχύει και για το εργατικό κίνημα. Στο τέλος του 19ου αιώνα συναντάμε στην Ελλάδα σοσιαλιστικές ομάδες και εργατικές ομαδοποιήσεις. Η πολιτική και κοινωνική τους επιρροή ήταν σαφώς μικρότερη από εκείνη που άσκησαν αντίστοιχα κινήματα σε βιομηχανικές χώρες της Δύσης αλλά και σε βαλκανικές (π.χ. Βουλγαρία). Η απουσία μεγάλων σύγχρονων βιομηχανικών μονάδων οδήγησε σ' αυτήν την καθυστέρηση από κοινού με άλλους παράγοντες. Στα μεγάλα δημόσια έργα της περιόδου, σημαντικό ποσοστό του εργατικού δυναμικού προερχόταν από το εξωτερικό (στη διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου εργάστηκαν πολλοί Ιταλοί) ή ήταν πρόσκαιρης, βραχύχρονης απασχόλησης. Πιο σταθερό εργατικό δυναμικό δούλευε στις μεταλλευτικές επιχειρήσεις, όπου και εκδηλώθηκαν οι πρώτες καθαρά εργατικές εξεγέρσεις (Λαύριο, 1896). Στον ιδεολογικό τομέα η επικράτηση της Μεγάλης Ιδέας εμπόδιζε την ανάπτυξη και διάδοση ιδεολογιών με κοινωνικό και ταξικό περιεχόμενο.

Από την πρώτη πηγή

Αυτό, κατά τον σύγχρονο ιστορικό Λιάκο, συνέβη, επειδή η χώρα δεν πέρασε από την εμπειρία της βιομηχανικής επανάστασης και δεν απέκτησε ένα συμπαγές προλεταριάτο που η αθλιότητα των συνθηκών του θα συσπείρωνε την εργατική τάξη κοινωνικά και ιδεολογικά. Ενδεικτικό δείγμα αυτής της καθυστέρησης αποτελεί το ποσοστό των εργατών στην Ελλάδα το 1861, που έφτανε μόλις το 5,19% στο σύνολο του πληθυσμού. Την αργή αυτή εξέλιξη φανερώνει και η μικρή αύξηση εργατικού δυναμικού κατά τις επόμενες δεκαετίες. Το 1870 σημειώθηκε μικρή αύξηση φτάνοντας στο 6,06% ενώ στα τέλη της δεκαετίας άγγιζε το 8,11% του πληθυσμού. Επιπλέον, όπως προκύπτει από την πηγή πέρα από την ολιγαριθμία του εργατικού δυναμικού στη χώρα, ανασταλτικός παράγοντας στη δημιουργία εργατικού κινήματος ήταν η έλλειψη ομοιογένειας της εργατικής τάξης, που στη δυτική Ευρώπη ωρίμασε ταχύτατα μετά την οικονομική κρίση του 1873. Στην Ελλάδα, που κυριαρχούσαν περισσότερο βιοτεχνικές συνθήκες εργασίας, οι μικρές επιχειρήσεις και οι προσωπικοί και τοπικοί δεσμοί εμπόδιζαν την ανάπτυξη συλλογικής ταξικής συνείδησης,

που θα γινόταν φορέας ενός σοσιαλιστικού κινήματος. Πέρα από τους προσωπικούς και τοπικούς δεσμούς, την ανάπτυξη ταξικής συνείδησης εμπόδιζε και η εθνική ιδεολογία.

Από τη δεύτερη πηγή

Ένα τμήμα των εργατών, κυρίως μικροί επαγγελματίες, υπηρετικό προσωπικό, προλεταριοποιημένοι αυτοαπασχολούμενοι ή εποχιακοί εργάτες στη γη δεν ενδιαφέρονταν καθόλου για τις εργατικές ενώσεις. Μέχρι το τέλος του 19^{ου} αιώνα σπάνιζαν τόσο, ώστε οι πραγματικοί μισθοί ήταν υψηλότεροι από εκείνους των βιομηχανικών χωρών και χρειάστηκε να προσληφθούν ξένοι εργάτες (κυρίως Ιταλοί και Μαυροβούνιοι) για μεγάλα δημόσια έργα, όπως η κατασκευή του σιδηροδρομικού δικτύου ή η διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου. Τέλος, δεν υπήρχαν μαζικοί καταυλισμοί και εξαθλιωμένες γειτονιές όπως σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

ΘΕΜΑ Γ2

Βλ. σχολικό βιβλίο, σελ. 138

α) Από τη θεωρία του σχολικού βιβλίου

Τους πρώτους μήνες του 1914 έγιναν αθρόες μεταναστεύσεις Μουσουλμάνων της Σερβίας, της Βουλγαρίας και της Ελλάδας προς τη Μικρά Ασία, οι οποίες υποκινήθηκαν σε γενικές γραμμές από την τουρκική κυβέρνηση. Αυτό έδωσε το πρόσχημα στην τουρκική κυβέρνηση, σε συνδυασμό με την επικείμενη είσοδο της Τουρκίας στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, να εκδιώξει τους Έλληνες.

Από την πηγή

Όπως προκύπτει από την επιστολή του Υπουργείου Εξωτερικών, με την εγκατάσταση των μουσουλμάνων προσφύγων στα ελληνικά χωριά της Θράκης και των παραλίων της Μικράς Ασίας άρχισαν οι διώξεις του ελληνικού στοιχείου.

Από τη θεωρία του σχολικού βιβλίου

Πρώτα θύματα υπήρξαν οι Έλληνες της Ανατολικής Θράκης, οι οποίοι εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους στις αρχές του 1914. Το Μάιο οι διωγμοί επεκτάθηκαν και στη Δυτική Μικρά Ασία, με το πρόσχημα της εκκένωσης της περιοχής απέναντι από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, για στρατιωτικούς λόγους.

Από την πηγή

Οι μουσουλμάνοι πρόσφυγες μόλις εγκαθίσταντο στα χριστιανικά σπίτια έδωχναν τους ιδιοκτήτες τους. Οικειοποιούνταν τα οικιακά σκεύη, τα έπιπλα και τα εργαλεία, μέχρι και

ολόκληρη την περιουσία τους. Ανάγκαζαν τους μόνιμους ιδιοκτήτες, να εργάζονται για λογαριασμό τους και να υφίστανται κάθε είδους καταπίεση και κακομεταχείριση. Υπό αυτές τις συνθήκες οι χριστιανοί αποφάσιζαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους, πεινασμένοι και στερημένοι από την περιουσία τους. Έτσι άρχισε η μετανάστευση των κατοίκων των χωριών της Αδριανούπολης, των Σαράντα Εκκλησιών, του Διδυμοτείχου, της Βιζής, της Ηράκλειας, του Αίνου, της Καλλίπολης, του Γανοχωρίου, της Φώκαιας, των Κυδωνιών, της Περγάμου, του Αδραμυτίου, των Βρυούλλων, της Κυζίκου, του Τσεσμέ κ.α. Η μετανάστευση ανησύχησε την ελληνική κυβέρνηση, η οποία απέστειλε επανειλημμένα διαβήματα για περιστολή της κατάστασης, ενίοτε απειλώντας με αντίποινα.

β) Από τη θεωρία του σχολικού βιβλίου

Όλη η επιχείρηση έγινε με την καθοδήγηση των Γερμανών, συμμάχων των Τούρκων. Η εκκένωση μεθοδεύτηκε πρώτα με ανθελληνική εκστρατεία του τουρκικού τύπου και καταπίεση των Ελλήνων για να εξαναγκαστούν σε «*εκούσια*» μετανάστευση. Σε πολλές περιπτώσεις διαπράχθηκαν λεηλασίες και δολοφονίες σε βάρος των Ελλήνων.

Από την πηγή

Όταν ξεκίνησαν οι διωγμοί των Ελλήνων, χρησιμοποιήθηκαν όλοι οι δυνατοί τρόποι καταπίεσης του ελληνικού στοιχείου, όπως εμπορικός αποκλεισμός, συλλήψεις, φυλακίσεις, τραυματισμοί, λεηλασίες, καταστροφές και τρομοκρατία της υπαίθρου. Παράλληλα, συμμορίες μωαμεθανών στις οποίες συμμετείχαν και Τούρκοι αξιωματικοί έκαναν αδύνατη την ύπαρξη του ελληνικού στοιχείου στην ύπαιθρο, καθώς καθημερινά διέπρρατταν φόνους, τραυματισμούς και λεηλατούσαν τις ελληνικές περιουσίες. Τέλος, εφαρμόστηκε εμπορικός αποκλεισμός των Ελλήνων της περιοχής με τον αγριότερο τρόπο.